

NÂBİZÂDE NÂZIM'IN HİKÂYECİLİĞİ**Murat KACIROĞLU*****ÖZET**

Batı tesirinde gelişen Türk edebiyatında, “ Ara Nesil ” olarak adlandırılan yazar ve şairler içerisinde özellikle roman ve hikâye türünde eser veren N. Nâzım, hikâyeleriyle hikâyeciliğimizin gelişmesine büyük katkıda bulunmuştur. Karabibik dışında yayınlanmış on hikâyesi daha bulunan yazar, realist bir anlayışı savunmasına rağmen bu hikâyelerinde romantizmin tesirinden kurtulamamıştır. Hikâye unsurlarını kullanma açısından ilk hikâyelerinden itibaren giderek daha başarılı örnekler sunmuştur.

Türk edebiyatının yenileşme süreci içerisinde, Tanzimat'ın ikinci dönem sanatçılarıyla, Servet-i Fünûn sanatçıları arasında yer alan ve Mehmet Kaplan tarafından “Ara Nesil” olarak adlandırılan bir grup yazar, 1880-1896 tarihleri arasında oldukça hareketli bir edebi faaliyet göstermişlerdir.“Tanzimat’tan sonra görülen edebi gelişme ve değişmeyi Abdülhak Hamid, Recaiâde Mahmud ve Muallim Naci'nin getirdiği noktadan alıp, önemle eğildikleri tercüme faaliyetleri ile de zenginleştirerek, Servet-i Fünûn devresinde idrak edilen olgunluğun eşğine getiren”¹ bu sanatçılar arasında özellikle hâkikiyyûn (realizm)tezini savunan Nâbizâde Nâzım, hem şair, hem hikâyeci, romancı hem de münekkit yönüyle önemli simalardan birisidir.

N.Nâzım'ın “Karabibik” adlı uzun hikâyesi ve “Zehra” adlı romanını, realizm-natüralizm anlayışı doğrultusunda, dönemin en başarılı ilk örnekleri sayabiliriz. N.Nâzım'ın çok bilinen ve tanınan bu iki eseri dışında, yayımlanmış on tane daha hikâyesi bulunmaktadır.Bu hikâyelerin isimleri ve yayın tarihleri şunlardır:

- 1-**Yadigârlarım**, İstanbul Kasbar Matbaası, 1303(1886)
- 2-**Zavallı Kız**, İstanbul Kasbar Matbaası, 1307(1890)
- 3-**Bir Hatıra**, İstanbul Kasbar Matbaası, 1307(1891)
- 4-**Sevda**, Dersaadet, 1308(1891)
- 5-**Hâlâ Güzel**, İstanbul, 1308(1891)
- 6-**Hasba**, İstanbul, 1308(1891)

* Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

¹ Necat Birinci, Nâbizâde Nâzım,Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara1987, Syf 1.

7-**Seyyie-i Tesâmüh**, İstanbul, 1308(1891)

8-**Enginde**, Servet-i Fünûn, No:84, 8 Teşrin-i evvel 1308(1892)

9-**Bir Fakir Aile**, Servet-i Fünûn, No:85, 15 Teşrin-i evvel 1308(1892)

10-**Sohbet-i Şebâne**, Servet-i Fünûn, No:1535, 15Kanûn-ı sani, 1926

Nâbizâde Nâzım'ın hikâyelerinin ilk toplu basımını, Aziz Behiç Serengil yapmıştır², ancak bu kitapta **Zavallı Kız, Bir Hatıra, Enginde, Bir Fakir Aile** ve **Sohbet-i Şebâne** adlı hikâyeler bulunmamaktadır. Biz bu makalemizde, yukarıda sıraladığımız on hikâye üzerinde duracağız. **Karabibik** hakkında bugüne kadar pek çok yazı yazıldığı için bu hikâyeyi değerlendirmeyeceğiz. Bu hikâyelere geçmeden önce, N.Nâzım'ın hikâye anlayışı hakkında bazı tespitler yapmamız gerekmektedir. Hikâye ve roman anlayışını **Karabibik** ve **Hasba**'nın önsözlerinde ifade eden N.Nâzım, realist-natüralist bir anlayışı savunmaktadır. **Karabibik**'in önsözünde realist romancıların maksatlarının "vukuât-ı beşeriyeyi sırf nokta-ı beşerden tedkik ve hikâyet etmek"³ olduğunu ifade eden N.Nâzım, onların hayata ve olaylara renkli gözlükle bakmadıklarını, kendi asıl gözleriyle baktıklarını⁴ da vurgular. **Hasba**'nın önsözünde ise, roman ve hikaye arasındaki fark üzerinde duran N.Nâzım'a göre roman, "bir vak'anın ale't-tafsil hikâyesidir ki âzâ-yı vak'a ile eşhas-ı vukuât üzerine kariînin teveccüh ve hissiyatını celb ve cem'e her şeyden ziyade dikkat olunur. Hikâye ise o vak'anın sadece nakil ve rivayetinden ibarettir; tafsilâta tahammülü yoktur." Bu sözlerden de anlaşılacağı gibi, N.Nâzım hikâye ile roman arasındaki farkı, hacim ve detaylara inme noktasında bulmaktadır. Hikâyeyi romanın bir hulâsası olarak â nitelendiren yazarımız, onun "infiâlât-ı şedideye de tahammülü olmadığı"⁵ görüşündedir.

N.Nâzım, bu görüşlerine rağmen, **Karabibik** hariç, diğer hikâyelerinde savunmuş olduğu bu fikirleri hayata geçirme noktasında başarısızdır. Ancak, devrine göre hikâye tekniğinde çok önemli bir değişiklik yapmıştır. Necat Birinci bu değişikliği şöyle açıklamaktadır: "Yadigârlarım ve Bir Hatıra'da hikâye birinci şahsın ağzından anlatılmıştır. Birinci şahsın ağzından anlatılan hikâyelerde, okuyucu kendisini daha kolay olayın içinde hisseder ve böylece anlatılanlar daha inandırıcı olur. Bu teknik, Ahmed Midhat Efendi'nin **Müşahedât**'ında da vardır.⁶ N.Nâzım'ın hikâyelerini başlangıçta mükemmel bulmak oldukça güçtür. Türün edebiyatımıza yeni girmiş olması ve batılı hikâyenin henüz yeterince tanınmamış ve okunmamış olması bunda önemli bir etkidir. Ancak ilk hikâyelerinden itibaren "şeklî bir

² Aziz Behiç Serengil, Nâbizâde Nâzım, Hikâyeler, Dün-Bugün Yayınevi, Ankara 1961.

³ a.g.e, syf 63-64

⁴ a.g.e,syf 63-64

⁵ a.g.e,syf 133-135

⁶ Necat Birinci, a.g.e,syf 17

gelişme” de görülmektedir.⁷ Realist ve natüralist bir sanat anlayışını savunmasına rağmen Karabibik dışındaki hikâyelerinde, romantik anlayışın çizdiği çerçeveden kurtulamayan N.Nâzım, bu akımdan büyük ölçüde etkilenmiştir. **Yadigârlarım**, **Zavallı Kız**, **Bir Hatıra**, **Hasba**, **Hâlâ Güzel** ve **Sevda** adlı hikâyelerinin konusu basit aşk maceralarıdır. Bu maceralar da iyi işlenmiş değildir. **Yadigârlarım** ve **Bir Hatıra**'daki iki kahramanla birlikte, **Zavallı Kız**'daki İhsan, **Hasba**'daki Behzat, **Hala Güzel**'deki Safder, **Sevda**'daki Fettah birtakım tesâdüflerle âşık olurlar. Kahramanların yüzeysel bir şekilde çizildiğini gördüğümüz bu hikâyelerde, ayrıntılı bir şekilde tanıtilen tipler dört tanedir. **Bir Hatıra**'daki Anastasya ile **Seyyie-i Tesâmüh**'teki Nizamettin, yazarın derinlemesine incelediği tiplerdir. Anastasya'yı her yönüyle örnek bir tip olarak alan N.Nâzım, Nizamettin'i ise bütün eksikliklerin toplandığı bir tip olarak çizmektedir. Anastasya'yı güzelliği, zekâsı ve kabiliyetiyle ideal bir evlilik için birçok özelliğın toplandığı bir tip olarak gören yazar, Nizamettin'i ise, devrin acemi yazar ve şairlerini ironik bir dille eleştirmek için beceriksizliklerle dolu bir tip olarak tasvir etmektedir. Nizamettin büyük bir yazar olmak hevesindedir; ama yeteneği olmadığı için komik durumlara düşer. Bu yönüyle romantik ve hayalperest bir kişilik olan Nizamettin yerilirken, bir güzellik abidesi olan Anastasya idealize edilmiştir. N.Nâzım'ın üzerinde önemle durduğu diğer iki şahıs **Bir Fakir Aile**'deki Emine ve Salih'tir. Emine ve Salih fakir bir hayat süren, ama bu durumda bile mutlu olabilen tipler olarak, yazar tarafından örnek gösterilmiştir.

Nâbizâde'nin altı büyük hikayesinin ikisinde (**Yadigârlarım**, **Bir Hatıra**) erkek kahramanların isimleri belli değildir. Uzun hikâyelerinde vakalar basit aşk maceralarıdır. Hikâyeye vücut veren ana unsur, kişilik özelliklerinden çok maceralı aşklardır. “Bu yüzden bu hikâyelerin kurguları zayıftır. Hikâyelerinin vaka terkiplerini önceden hazırlanmış intibamı veren rastlantılar, gerçekle çatışan bakış açıları, mübalağalı hayaller, hiss-i kabl'el vukûlar meydana getirmektedir.”⁸

N.Nâzım'ın hikâyelerinde iki farklı anlatım şeklinin kullanıldığını görmekteyiz. **Yadigârlarım**, **Zavallı Kız** ve **Bir Hatıra**'da otobiyografik anlatım metodu kullanılmıştır. Bu hikâyeler birinci şahıs ağzından anlatılmıştır. **Yadigârlarım**'ı, hatırat şeklinde hikâye olarak adlandıran Necat Birinci⁹bu anlatım şeklinden hareketle, böyle bir ismi uygun görmüştür. **Yadigârlarım**'da otobiyografik anlatım metodunun canlılığını gösteren bir anlatımın olmadığını belirten Himmet Uç'a göre, “ hikâyeci dış âlemi, eşyayı, kişilerin iç dünyasını tanıtmada acemidir. Bakış, yalnız hikâyeye kahramanın iç dünyasınadır. Hikâyedeki her şey bu tek kişinin bilgi ve görüş alanı içinde kaldığından subjektiftir.”¹⁰ Diğer hikâyelerinde anlatıcı üçüncü şahıstır. N.Nâzım'ın ilk üç hikâyesinden sonra, bakış

⁷ Himmet Uç, Nâbizâde Ahmed Nâzım Bey, Hayatı, Eserleri, Şahsiyeti Üzerine Monografik Bir Çalışma, Atatürk Üniv., Edebiyat Fakültesi, Basılmamış Doktora tezi, Erzurum 1982, syf 86

⁸ Himmet Uç, a.g.e, syf 97

⁹ Necat Birinci, a.g.e, syf 17

¹⁰ Himmet Uç, a.g.e, syf 104

açısının değiştiğini görmekteyiz. N.Nâzım, hikâye kahramanlarının arkasına gizlenerek elinden geldiği kadar kendini okuyucuya hissettirmemeye çalışmaktadır. Hakim Bakış Açısı olarak da adlandırabileceğimiz bu metodla yazar, kendi sesini ve kendi varlığını gizlemeye çalışmaktadır. Üçüncü şahıs anlatıcının kullanıldığı bu hikâyeler(**Hasba, Hâlâ Güzel, Sevda, Enginde, Bir Fakir Aile**) N.Nâzım'ın gerçekliğe en çok yaklaştığı hikâyelerdir.

N.Nâzım'ın hikâyelerinde, “zaman” unsurunun gelişi güzel kullanıldığını görmekteyiz. İlk hikâyelerinde zamanı birbirlerine âşık kahramanların görüşme anlarına göre tespit edebiliriz. Yine bu hikâyelerden, **Yadigârlarım** ve **Sevda**'da, sayfa başlarına tarihler konularak zaman, kronolojik bir dikkatle okuyucuya sunulmaya çalışılmıştır. Zaman unsurunun kullanımı açısından en başarılı hikâye **Seyyie-i Tesâmüh**'tür. Bu hikâyede zaman, olayın akışıyla paralel bir şekilde, dengeli olarak ilerlemektedir.

Yadigârlarım hikâyesi, “İstanbul 25 Nisan 1293(1877)” tarihiyle başlayıp “İstanbul 28 Temmuz 1293(1877) tarihiyle bitmektedir. Bir hatıra olarak da nitelendirebileceğimiz bu hikâyede yazar, sadece isimlerinin baş harflerini verdiği (H.,K.,A.) ve hiçbir özelliklerini anlatmadığı kadın kahramanlarla olan aşk maceralarını anlatmaktadır. Ayrıca, hikâyede yazarın babasının ait kısa bir hatıranın da anlatıldığı bir bölüm vardır .Romantik bir duyuşun hakim olduğu bu hikâyede, mekân tasvirleri ve şahısların fiziki özelliklerine yer verilmemiştir. Hikâyede mekân olarak sadece tarihlerle verilen şehir isimleri geçmektedir.(İstanbul, İzmir, Paris)N.Nâzım'ın biyografisine baktığımızda, Paris'e hiç gitmediğini görüyoruz. **Yadigârlarım**'da bir kurmaca olarak Paris, vakanın geçtiği yerlerden biri olarak sunulmuştur. Hikâyenin baş kahramanı olan anlatıcının ismi de belli değildir. Kadın kahramanlarla nasıl tanıştığını bilmediğimiz bu kahramanın romantik aşk duyguları, kadından kadına değişen ürperişlerle hikâye boyunca sürüp gitmektedir.

Zavallı Kız hikâyesinde, İntibah romanındaki olaya benzer bir olay işlenmektedir. Hikâyenin baş kahramanı İhsan'dır. Hikâye, İhsan'ın duygu ve düşünce çerçevesinden sunulmaktadır. İhsan zengin bir ailenin çocuğudur. Halasının kızı Hüsna, anne ve babası ölünce bu zengin eve getirilir. İhsan ve Hüsna birlikte büyürler. İhsan şımarık bir çocuktur. Hüsna ise sessiz ve mahzun bir kişiliktir. İki kişi büyüünce, aile onları evlendirmeye karar verir. Bu arada, Hüsna zaten İhsan'a âşık olmuştur. Ancak İhsan, Hüsna'nın bu duygularıyla alay etmektedir. Aşka ve sevgiye inanmayan bir kişi olan İhsan, yapılan ısrarlara dayanamaz ve evlenmeyi kabul eder. Düğün hazırlıkları başlar; fakat İhsan bu arada Beyoğlu'nun eğlence hayatına dalmıştır. Konkordya adlı bir gazine S... isimli bir Fransız şarkıcıya âşık olur. Bu kadının peşinde eğlence ve zevk hayatına dalar. Kadının vicdan ve namusundan şüphe eden İhsan, onun uğrunda bütün servetini ve geleceğini feda edeceğini de kabul etmektedir. İhsan bir açmazın içine düşmüştür. S... 'nin onunla eğlendiğini, onu ağına düşürmek istediğini düşünür. Ancak bir türlü ondan vazgeçemez. S... ile birlikte Büyükdere'deki Lapiyer oteline yerleşir. Anne ve babasının yalvarmalarına rağmen, eve dönmez. İhsan, S... 'yi otelde başka bir erkekle yakalamasına rağmen, kendince mazeretler üreterek, ondan ayrılamaz. Sonunda S..., İhsan'ı terk eder. İhsan çaresiz evine döner. Büyük bir pişmanlık duymaktadır. Bu arada, Hüsna

hastalanmıştır. İhsan, Hüsna'dan af diler; ama Hüsna ölür. Hikâye kahramanı İhsan İntibah'taki Ali Bey'e benzemektedir. Onun gibi hayat tecrübesi yoktur. S... 'nin ahlâken düşük bir kadın olduğunu ilk başlarda anlayamaz, anladığı vakit de ondan ayrılamaz. Gerçeği anlaması bir şey ifade etmez; çünkü Hüsna ölmüştür. Hüsna, yazar tarafından yüceltilmiş bir kişidir. İntibah'taki Dilâşüb gibidir. Temiz, namuslu, vefakâr bir kızdır. Hikâyede dönemin Beyoğlu hayatına ait izler de bulunmaktadır. Yabancıların çoğunlukta olduğu Beyoğlu, bir eğlence, zevk ve sefahat merkezidir.

Bir Hatıra adlı hikâyede romantik ve hüzünlü bir aşk macerası işlenmektedir. Hikâye, adı verilmeyen erkek kahramanın bir tren seyahatindeki izlenimleriyle başlamaktadır. Romantizmden gelen bir duyuşla yapılan bu tasvirler, aynı zamanda kahramanın romantik mizacının da ipuçlarını vermektedir. Altı bölümden oluşan hikâyede, her bölüme farklı isimler verilmiştir.(Bakınız Nasıl Tesadüf Ettim?, Unutmadım, Devam, Mâ'badı, Ders, Bahtiyarlığın Son Derecesi) Florya'da Petkov adlı bir Rumla tanışan kahraman, Petkov'un kızı Anastasya'yı görür görmez, ona hissî bir ilgi duymaya başlar. Anastasya'nın tasviri de romantik bir duyuşun tezahürü olarak çizilmektedir. O, bütün güzelliklerin bir tecessümüdür. Kahraman, Florya'dan ayrıldıktan sonra, Anastasya'yı bir türlü unutamaz. Ona Türkçe öğretmek ister ve Petkov da bunu kabul edince, onunla yakınlaşır. Sonunda, Anastasya ile evlenen kahramanımız mutlu bir hayat sürmeye başlar. Bir memuriyet için İstanbul'dan ayrılan erkek kahraman, İstanbul'a dönünce Anastasya'nın hastalanıp öldüğünü öğrenir.

Bu hikâyede dikkati çeken en önemli unsur, Anastasya'nın kişiliğidir. Birinci şahsın ağzından anlatılan hikâyede, Anastasya bütün güzelliklerin toplandığı örnek bir şahsiyet olarak tasvir edilir. Namusu, zekâsı ve güzelliğiyle ideal bir eş olarak verilir. Hikâyede zaman unsuru, mevsimlerin geçişine göre verilmektedir. Kiraz mevsiminde Anastasya ile tanışan erkek kahraman, hasat mevsiminde evlenir. Kış Beyoğlu'nda, yazı Büyükkada'da geçirdikten sonra İstanbul'a dönerler. Florya'daki bağ ve köşk, Beyoğlu'ndaki ev, Büyükkada'daki yazlık hikâyenin mekânlarıdır. Ancak, bu mekânlar hakkında fazla bilgi verilmez. Romantik ve hazin bir aşk hikâyesi olan bu hikâyede N.Nâzım, saf ve temiz bir aşk duygusunun erkek kahraman üzerindeki etkisini vermeye çalışmıştır.

Yadigârlarım'da olduğu gibi bir tarihle başlayan **Sevda** da, Fettah adlı kahramanın komşusunun kızı Nazmiye'ye âşık oluşunun hikâyesidir. Ayrıca Fettah'ın arkadaşları Muhlis, Besim Bey, Subhi ve Nail'in "aşk ve sevda" konusundaki karşılıklı konuşmalarına yer verilmektedir. Hikâyenin zamanı tarihlerle verilmekte ve kronolojik bir sıra takip edilmektedir. Hikâye, bu beş arkadaşın aşk konusundaki tartışmalarıyla başlamaktadır. Fettah, diğer arkadaşlarından daha romantik bir kişidir. Muhlis Bey ise, aşka inanmayan tamamen realist bir kişidir. Bu ikisi, karşılıklı konuşmalarıyla neredeyse romantizm ve realizm çatışmasını sunmaktadırlar. Fettah aşkın güzelliğini, Muhlis ise gereksizliğini savunmaktadır. Daha sonraki gün Fettah karşı evde oturan Nazmiye'ye âşık olur. Hikâyenin bundan sonraki kısımlarında, Fettah'ın romantik heyecanları anlatılmaktadır. 25 Kanûn-i evvel 130. tarihli bölümde, bu beş arkadaş bir kıraâthanede toplanıp musiki dinlemeye başlarlar. Bu arada, yine aşk konusu açılır. Fettah, arkadaşlarına aşkını

itiraf eder. Hikâyenin sonunda, nasıl olduğu açıklanmayan bir şekilde Fettah Nazmiye'nin "nâil-i visâli" olmuştur. Ancak bir hafta içinde Nazmiye'den de bıkmıştır. **Sevda** hikâyesi, birçok teknik kusurla doludur. Fettah'ın Nazmiye ile tanışması ve karşılaşması yapay olduğu hissini veren tesadüflerle verilmiştir. Mekâna ait hikâyenin başında kısa bir tanıtım bulunmaktadır. Kişileri tek yönlü ve siliktir; onların varlıklarını sadece konuşmalarıyla anlarız.

Hâlâ Güzel adlı hikâyenin kahramanı yaşı elliye yaklaşmış Safder adlı bir erkektir. Sevmediği eşi Sıdika ile mutsuz bir hayat geçirmektedir. Hikâyenin ilerleyen bölümünde, zamanda geriye dönüş yapılarak, yirmi yıl önce Safder'in Fahriye adlı bir kıza âşık oluşu anlatılır. Safder, Fahriye ile evlenir ve mutlu bir hayat sürmeye başlar. İki çocuk sahibi olduktan sonra, Safder bir memuriyet ile Avrupa'ya gönderilir. Aradan sekiz sene geçtikten sonra İstanbul'a dönen Safter Fahriye'yi değişmiş bulur. Fahriye, Safder Avrupa'dayken başka birine âşık olmuştur. Sonunda, ayrılırlar ve Safder şimdiki eşi Sıdika ile evlenir. Fahriye'nin evlendiği yeni eşi de bir müddet sonra ölür. Hikâyenin sonu Safder ile Fahriye'nin oğulları Fahri'nin eğitimi ile bir meseleyi görüşmek için dokuz yıl sonra karşılaşmalarıyla biter. Bu hikâyede, özellikle Safder'in iç dünyası gözler önüne serilmektedir. Yaşadığı hayattan sıkılmıştır. Eşini sevmemektedir ve hâlâ eski eşi Fahriye'ye âşıktır. Romantik bir mizaca sahip olan Safder, geçmiş günleri unutamamaktadır. Hikâyede zaman da mekâna ait özellikler de belirgin değildir. Safder'in romantik ürperişleri hikâye boyunca sürüp gitmektedir.

Hasba'yı "millî bir hikâye" diye takdim eden N.Nâzım, yine romantik bir aşk konusu işlemektedir. Kırk yaşını aşkın Behzat'ın bir vapur yolculuğu sırasında tanıştığı Galip ve Aliye'nin on iki yaşındaki kızı Şahande'ye âşık oluşunun anlatıldığı hikâyede, daha çok Behzat'ın kendisiyle yaptığı iç mücadeleye dikkat çekilmiştir. Çünkü, Hasba adını verdiği kız kendisinden çok küçüktür ve kendisi de evli olduğu için bu aşk imkânsız bir aşktır. Hasba'yla arkadaş olan Behzat, İstanbul'a döndükten sonra bu aileyle görüşmeye devam eder. Daha sonra Behzat'ın gayretleriyle Hasba yatılı bir okula verilir. Aradan dört yıl geçtikten sonra, Hasba evlenir. Nikah şahitliğini de Behzat yapar. Hikâyede mekân ve zaman unsurlarına dikkat edilmemiştir. Behzat'ın kendinden küçük bir kıza âşık oluşundan dolayı içine düştüğü olumsuz durum anlatılmaktadır.

Seyyie-i Tesâmüh'te, meşhur bir edip olmak için çalışan, ancak hiçbir yeteneği olmayan Nizamettin adlı on yedi yaşındaki bir gencin durumu, anlatılmaktadır. Ayrıca devrin edebî hayatına da eleştirel bir tavır vardır. Hikâye, Tercümân-ı Ahvâl'in 10 Rebiü'l-evvel 1279 Perşembe tarihli sayısındaki bir haberle başlar. Bu haberde, henüz on yedi yaşındaki bir "edîb-i nev-reste" tarafından Seyyie-i Tesâmüh adıyla "bir tarz-ı dil-nişîn ve bir üslûb-i güzîn ü nevîn üzere" kaleme alınmış hikâyenin yayınlanacağı bildirilmektedir. Bu haber, devrin edipleri arasında heyecanla karşılanır. Nizamettin, hikâyeye başlar; ancak bir türlü bitiremez. Başka kitaplardan cümleler aşırarak bir bölüm yazar. Günler geçer, insanlar iyice meraklanır; ama hikâye bir türlü neşredilemez. Nizamettin hikâyeyi bitirmeden yayımlatmak ister; ancak böyle eksik bir hikâyeyi kimsenin basmayacağını düşünerek babasının dostları olan "üdebâ-yı meşhûreden" Âsım Bey ve Safvet

Bey'in mazhar-ı tavsiye ve himayelerini almayı düşünür. Ancak, babası onun bu düşüncesini kabul etmez. Sonra, Safvet Bey'in kızı Beyhan'ı ayartıp, hikâyesine ancak öyle bir takriz yazdırabileceğine karar veren Nizamettin, Beyhan'la nişanlanır. Bu sırada, hikâyesinin diğer bölümlerini bitirmek için de uğraşmaktadır. Safvet kızının yalvarmalarına dayanamaz ve hikâyenin başına bir takriz yazar, hikâyeyi yayınlattır. Ancak hikâye o kadar kötüdür ki okuyan herkes kahkahalarla güler.

N.Nâzım, bu hikâyesinde daha gerçekçi bir anlatıma ulaşmıştır. Nizamettin'i okuyucunun gözünde küçük duruma düşürmek için onunla alay eder. Nizamettin ise, bütün eksikliklerin toplandığı bir tiptir. Hiçbir şeyde başarılı olamamıştır. Mektepte bütün derslerden başarısızdır; hatta "jimnastik" dersini bile başaramaz.

Enginde, N.Nâzım'ın kısa hikâyelerinden biridir. Üçüncü şahıs anlatıcının kullandığı hikâyede, bir deniz yolculuğu sırasında yaşanan deniz kazasında, birbirini çok seven bir karı kocanın ölümleri anlatılmaktadır. Fırtınalı bir gecede, vapurun güvertesinde karısı Rabia'yı düşünen erkek kahraman büyük bir gürültüyle kendine gelir. İki vapur çarpışmıştır. Hemen kamarada uyuyan karısına koşar. (Erkek kahramanın adı söylenmemiştir.) Vapur batmak üzeredir, ikisi birlikte denize atlarlar. Erkek kahraman, dalgalarla boğuştuğundan sonra, karısının ölü vücudunu bulur. Onu öptükten sonra, Rabia gözlerini açar. Ancak daha büyük bir dalga ikisini de ayırır. Hikâye, bu olay üzerine kurulmuştur ve kahramanlar hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir.

Fakir Bir Aile adlı hikâyede, İstanbul'un Tophane semti Firüz Ağa mahallesinde oturan fakir bir ailenin dramı anlatılmaktadır. Hikâye soğuk bir kış gecesinde, mahallenin tasviriyile başlar. Yazar, sırasıyla mahalleyi, mahalledeki bir evi ve evin içini bütün çıplaklığıyla tasvir etmektedir. Burası, eski ve köhne evlerin oluşturduğu bir mahalledir. Hikâyede mekân olarak seçilen ev de, duvarları yan yatmış bir viranedir. İçerisinde yaşayanların durumunu belirgin hale getirmek için, bu mekân dramatik bir dille anlatılmıştır. Bu yönüyle, mekân tasvirleri çok canlı ve çarpıcıdır. N.Nâzım, mahalleyi ve evi bu şekilde tasvir ederek, orada yaşayanların içerisinde buldukları durumu okuyucuya sezdirmektedir. Yani, mekân-insan uyumu en üst seviyede yakalanmıştır. Hikâyenin kadın kahramanının ismi Emine, erkek kahramanının ismi Salih'tir. Nuri isimli bir de küçük çocukları vardır. Fakirlik içinde, harabe gibi bir evde yaşayan bu insanlar, yine de hallerinden memnun, dindar, mütevekkil ve çalışkan insanlardır. Yazar, sanki bu durumda bile insanların mutlu olabileceklerini göstermek için hikâyeyi yazmıştır. Hikâyede, herhangi bir olay anlatılmamıştır. Sadece, Emine ve Salih'in psikolojik durumları verilmek istenmiştir. Asla çok şey istemeyen bu insanlar, ellerindekilerle yetinmektedirler. Arada bir sıcak çorba bile onları mutlu etmeye yetmektedir.

Sohbet-i Şebâne¹¹ adlı hikâye çok kısadır. Hikâyede, belli bir olay yoktur. Musikişinas beş arkadaşın bir musiki âlemindeki konuşmaları anlatılmaktadır. Dehri

¹¹ Bu hikâye N.Nâzım'ın ölümünden sonra arkadaşı Mahmud Sadık tarafından N.Nâzım'ın eşyaları arasında bulunmuş ve onun vasıtasıyla Servet-i Fünûn'da yayımlanmıştır. (Bu

Efendi, Neşâti Bey, Mahzun Efendi, Hakim Bey ve Vecdi isimli kahramanların tek uğraşları kendi âlemlerinde eğlenmektir. Şiirden de anlayan bu gençler, bir Cuma gecesi Mahzun'un evinde toplanırlar, birbirleriyle ud eşliğinde taksim yaparlar ve şiir söylerler. Hikâye bu şekilde sona erer. Kahramanların hepsi romantik kişiliktir. Haklarında hiçbir bilgi verilmeyen bu kahramanları romantik yapan şey, musikiden hoşlanmaları, herkesten uzak kendi âlemlerinde şiirler söyleyip eğlenmeleridir. Bu hikâyenin ne zaman yazıldığını bilemiyoruz. Ancak, N.Nâzım'ın hikâyelerinde görülen gelişme göz önüne alındığında, bunun ilk dönem hikâyelerinden olması ihtimal dahilindedir.

Bütün bu değerlendirmelerden, N.Nâzım'ın ilk hikâyelerinden itibaren giderek daha başarılı örnekler vermekte olduğunu görüyoruz. İlk hikâyelerine hakim olan "aşk" teması psikolojik temellere oturtulmadan verildiği gibi, kahramanlar da yüzeysel çizilmiştir. Ancak, özellikle Seyyie-i Tesâmüh'ten itibaren şahıslar daha canlı ve gerçek tipler olarak belirmeye başlar. Hikâyenin edebiyatımızda tanınması ve yerleşmesinde N.Nâzım önemli katkıda bulunmuştur. Özellikle, şahısların iç dünyalarını yansıtmadaki başarısı, kendinden sonraki hikâye yazarlarına yol açıcı olmuştur. Onun genç yaşta ölümünün hikâyeciliğimiz için büyük bir kayıp olduğunu açıkça ifade etmek mümkündür.

ABSTRACT

N.Nâzım, who wrote novels and story, especially one of the writers and poets who are called "Interim Generation" in Turkish Literature that was influend by Europan Literature. He helped to improve our story. writer who wrote ten story except Karabibik. Although, he supported realism, he could not help effects of romantism. He succesful samples after him first story in aspect of elemant of story.